CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKI ČASAPIS — VYCHODZIĆ TRY RAZY U MIESIAC: 1, 10 i 20.

№ 16 (200) Vilnia, 20 traŭnia 1939 h. — Wilno, 20 maja 1939 r. Hod XII

200

Prosim źviarnuć uvahu na numaracyju „Chryścijanskaj Dumki". Bačycie, hety numar — heta numar DVUCHSOTY. Praŭda, naš časapis vychodzić užo dvanaccaty hod i ličba dźvieście numaroŭ za hety čas nievialikaja. Adnak nia treba zabyvacca, što heta časapis biełaruski i vychodziŭ jon śpiarša doŭhi čas tolki raz u miesiac, a abstaviny jaho isnavańnia viedamy kožnamu. Voś-ža zvažyŭšy hetyja abstaviny, u jakich naš časapis vychodziŭ adzinaccać z pałavinaju hadoŭ, kožny pryznaje, što lik 200 numaroŭ hetaha časapisu, heta lik susim niemały, a navat davoli vialiki.

Voś-ža z nahody vychadu ŭ śviet dvuchsotaha numaru „Chr. Dumki" musim padzialicca z našymi čytačami nastupnymi ŭvahami.

Dźvieście numaroŭ za ŭvieś čas isnavańnia našaha časapisu dastarčyli biełaruskamu narodu niekalki sot tysiač ekzemplaraŭ. Ekzemplary hetyja apynulisia na biełaruskim siale, kab budzić u Biełarusie novaha čałavieka: śviedamaha Chryścijanina j śviedamaha Biełarusa. Hazety hetyja pad hetym uzhladam dadatny śled pakinuli sapraŭdy. Majem na heta dovady.

„Chryść. Dumka" zaŭsiody razumieła, što hazetnaha tolki pisańnia mała, kab pahłyblać i zakaraniać u našym narodzie hena pačućcio novaha śviedamaha Chryścijanina j Biełarusa, a što na heta treba pastajannaje j bolš tryvałaje litaratury. Dziela hetaha časapis naš, jak ab hetym čytačy našy j biełaruskaje hramadzianstva dobra viedajuć, zaŭsiody vialikuju ŭvahu zvaročvaŭ na adpaviednaje biełaruskaje vydaviectva. Dziakujučy jamu j Bieł. Katalickamu Vydaviectvu paŭstała niamała, jak biełaruskaj katalickaj, tak i ahułam biełaruskaj narodnaj litaratury. Na heta „Chr. D." i dalej zvaročvaje jaknajbolšuju ŭvahu.

Časapis naš pryncypova katalicki, ale jon nikoli nie zabyvajecca j ab Biełarusach pravasłaŭnych. Redahujecca jon tak, kab z jaho mahli karystać usie Biełarusy. Dziela hetaha my nie padymajem tych spraŭ, jakija złujuć i raźdz'alajuć Biełarusaŭ katalikoŭ i Biełarusaŭ pravasłaŭnych, a starajemsia pisać toje j takim sposabam, kab u našym narodzie panavała adzinstva j najlepšaja zhoda.

Naš časapis daje aśviatleńnie chryścijanskaje j hramadzkaje. My infarmujem usiestaronna ab žyćci biełaruskim, budzim biełaruskuju nacyjanalnuju śviedamaść u našym narodzie, usiestaronna infarmujem ab palitycy na śviecie, vystupajem u abaronie pakryŭdžanych pracoŭnych masaŭ i raźvivajem u ich socyjalnuju śviedamaść i patrebu abarony siabie ad socyjalnych kryŭdaŭ. My adnak apalityčnyja. Heta znača, što my pravodzim našu pracu na padstavie chryścijanskaj navuki, nie źviazvajučysia z nijakimi palityčnymi kirunkami. Hetak pracujučy, my adkazvajem duchovym i hramadzkim patrebam badaj usiaho biełaruskaha narodu, vytryvała imknučysia da konsolidavańnia j zhody, jak siarod šyrokich narodnych masaŭ, tak i siarod biełaruskaj intelihiencyi.

Da tych biełaruskich intelihientaŭ-adzinak, jakija trymajucca pahladaŭ niechryścijanskich, my adnosimsia tolerantna. Heta znača, što my šanujem ich ščyryja prakanańni, a ŭzamien dla siabie tak-ža trebujem takoj-ža pašany j tolerancyi, viedajučy, što chto ščyra praŭdy šukaje, toj jaje znajdzie j što znajšci praŭdu j parazumiecca možna tolki ŭ atmasfery ŭzajemnaj pašany j svabody.

My chryścijanie, a znača — demakraty. Chryścijanin nia moža nia być demakratam, bo chryścijanstva pryznaje j šanuje ludzkija pravy kožnaj adzinki j kožnaha narodu, a tak-ža bractva ludziej i narodaŭ. Zdajecca nam, što trymajučysia demakratyčnych idealaŭ, my sapraŭdy dobruju robim prysłuhu svajmu narodu: pakazvajem jamu praŭdzivyja šlachi da jaho lepšaj budučyni. Za nami staić praktyka apošnich padziejaŭ: usiakija totalizmy, jak komunizm, fašyzm, rasizm viaduć narody tolki da zakabaleńnia, tolki da paniavoleńnia.

Pačynajučy sioletni hod, my dumali vydavać naš časapis štotydnia. Užo było ŭsio narychtavana. Padzieržka nas mataryjalnaja z boku biełaruskaha hramadzianstva, asabliva z boku duchavienstva, zdavałasia nam, što tak-ža była-b dastatačnaja. Stalisia adnak ad nas niezaležnyja fakty j my vydajom „Chr. D." try razy ŭ miesiac. Adnak ćviorda trymajemsia henaj našaj pastanovy j dumajem pierajści na tydniovik. Dumajem heta zrabić abo z vosieni sioleta, abo prynamsi z novaha 1940 hodu.

Voś hetymi ŭvahami chacieli my padzialicca z našymi čytačami z nahody vychadu „jubilejnaha" dvuchsotaha numaru „Chr. Dumki". Prosim našych čytačoŭ i prychilnikaŭ prysyłać svaje ŭvahi, jakim było-b pažadana bačyć naš časapis, a tak-ža prosim rupicca ab padpiscy j achviarach, kab najstarejšy ŭ Vilni biełaruski časapis „Chryścijanskaja Dumka" moh stacca tydniovikam...

Da spravy Vilenskaj Biełaruskaj Himnazii

Biełaruskaja delehacyja ŭ ministra Aśviety

Biełarusy ŭ Polskaj Rečypaspalitaj majuć **tolki adnu** siaredniuju školu — biełaruskuju filiju polskaj dziaržaŭnaj himnazii im. Ad Mickieviča ŭ Vilni. Heta himnazija (filija) pavodle novaha paradku maje 4 klasy. Dostup i pierachod dla vučniaŭ biełaruskaj himnazii ŭ navucy davoli trudny, bo niama dla himnazii **„padbudoŭki"**—niama pačatkavych VII addziełavych biełaruskich školaŭ i niama pry himnazii **„nadbudoŭki"**—niama biełaruskaha liceju. Biełaruskija vučni ŭ biełaruskuju himnaziju prychodziać z polskich pačatkavych školaŭ i skončyŭšy 4 himnazijalnyja klasy pabiełarusku ŭznoŭ iduć u polskuju školu—u polskija licei, kab vučycca dalej. Pierachody trudnyja, ale šyrokaja j hłybokaja nacyjanalnaja śviedamaść biełaruskaha sialanstva kandydataŭ u biełaruskuju himnaziju daje zaŭsiody źvierch miejsca ŭ škole. (U biełaruskaj himnazii vučacca ŭ 98 prac. dzieci biełaruskich sialan, rešta—2 prac.—dzieci biełaruskich miaščan). Lik achvočych vučycca ŭ biełaruskaj himnazii z kožnym hodam pavialičvajecca. (Biazsumliŭna, chapiła b biełaruskich vučniaŭ i dla niekalkich biełaruskich siarednich školaŭ, kali-b takija byli). Biezpasredna zacikaŭlenyja razvojem hetaj adzinaj biełaruskaj škoły ŭ Polskaj Rečypaspalitaj — baćki j apiakuny vučniaŭ biełaruskaj himnazii—nie adnojčy zvaročvalisia z probaj da školnaj ułady (u Vilenskuju Školnuju Kuratoryju) ab raššyreńni himnazii (adčynieńnia paralelnych klasaŭ) i adkryćcia pry hetaj himnazii liceju z navučańniem pabiełarusku. Pry hetym Baćkaŭski Kamitet dziela ŭnarmavańnia dostupu bieł.moładzi ŭ biełaruskuju himnaziju prasiŭ školnych uładaŭ, kab adčynili ŭ biełaruskich siołach pačatkavyja VII addziełavyja biełaruskija školy. Na heta nia było j dasiul niama nijakaha adkazu.

Sioleta z samaj rańniaj viasny pašyrylisia čutki, što ŭłada prystupaje da likvidacyi Vil. Biełaruskaj himnazii. I sapraŭdy, **Dyrekcyja biełaruskaj filii nie abviaščaje pryjma kandydataŭ u I klasu himnazii.**

U suviazi z hetym Baćkaŭski Kamitet himnazii vysyłaje da Školnaj Kuratoryi svaju delehacyju, jakoj kuratar dr. Godecki vyjaśniaje, što **akančalnaj pastanovy ab likvidacyi biełaruskaj himnazii jašče niama** (heta było 26.IV), **ale heta sprava na „varštacie" i pakulšto niavyrašana.** Pry hetym, kuratar adznačyŭ, što **Dyrekcyja biełaruskaj filii pavinna prymać padańni kandydataŭ,** što chočać pastupić u I klasu himnazii.

Paśla hetaha delehacyja Baćkaŭskaha K-tu ŭ asobach ks. d-ra St. Hlakoŭskaha i J. Paźniaka nakiravałasia ŭ Varšavu, da ministra Aśviety, i tam atrymała vyznačeńnie pryniaćcia ministram biełaruskaj delehacyi na 9.V sioleta.

U mižčasie—ad 26.IV. da 9.V.—Dyrekcyja himnazii atrymała prajekt rasparadžeńnia Kuratoryi Školnaha Vokruhu ab personalnaj arhanizacyi školnaha 1939-40 hodu, pavodle jakoha biełaruskaja filija ŭ nastupnym hodzie mieła-b tolki 3 starejšyja klasy. Z hetaha vyhladaje, što 1 klasa mieła być źlikvidavana.

Kali delehacyja Baćkaŭskaha K-tu 9.V. źjaviłasia ŭ Ministerstvie Aśviety, ministar praf. Śvientosłaŭski jaje biezadkładna pryniaŭ. Delehacyja pradstaviła ministru ahulnaje pałažeńnie biełaruskaj himnazii j adznačyŭšy jaje sučasnaje pałažeńnie prasiła ministra anulavać vyšej padanaje rasparadžeńnie Kuratoryi Vilenskaha Školnaha Vokruhu, jakoje aznačaje likvidacyju I klasy ŭ biełaruskaj himnazii. Pry hetym delehacyja padała piśmienny memoryjał u hetaj spravie i ŭ mnohim liku padańni baćkoŭ vučniaŭ biełaruskaj himnazii z probaj adčynieńnia pry biełaruskaj filii liceju z navučańniem pabiełarusku.

Ministar vysłuchaŭšy dakład, dy pryniaŭšy memoryjał i padańni baćkoŭ vučniaŭ himnazii, zajaviŭ

АД. СТАНКЕВІЧ

ХРЫСЬЦІЯНСТВА[15] І БЕЛАРУСКІ НАРОД

(У 950-ыя ўгодкі Хросту Беларусі: 988/9—1938/9)

VIII

Ідэя хрысьціянскага адзінства ў Беларусі ад пачатку да Берасьцейскай Уніі ў 1596 г.

Вітаўт Вялікі й яго роль у справе Царкоўнай Уніі. Кіеўскія мітрапаліты, спрыяючыя ідэі Уніі. Фэррара. Флёрэнцкі Сабор і Беларуская Царква. Мітрапаліт Сідар — уніят. Лёс гэтай Уніі ў Беларусі й лёс Сідара. Наступнікі Сідара й справа Уніі. Упадак Візантыі. узвышэньне Масквы й яе варожасьць да Уніі. Упадак Праваслаўя й шуканьне апоры ў злучэньні з Апост. Сталіцай. Сыноды праваслаўных епіскапаў у Беларусі: 1590, 1594 і 1596. Перамога Уніі ў Беларусі вялікая, але няпоўная. Унія—канечнасьць для беларускай Царквы й нацыі. Унія й польская палітыка.

Палажэньне Беларусі ў беларуска-літоўскім пэрыядзе, бязумоўна, спрыяла жыцьцю яе царкоўнаму агулам і аб'яднаньню яго з Царквай Рымскай. У гэтым часе Беларусь, будучы палітычна й культурна як-бы адгароджанай ад разлучанай з Рымам Візантыі, а так-жа абароненай і заслоненай ад татарскай няволі, ужо гэтым самым зьбліжалася да Рымскай Апостальскай Сталіцы.

Дзякуючы гэтаму, ідэя аб навароце да адзінства Хрыстовай Царквы сярод Беларусаў у гэтым часе аджыла нанава, усьцяж адзывалася, рабіла спробы ажыцьцёвіцца і — ці на кароткі, ці на доўгі час — нанава закаранілася.

Вялікі князь літоўскі — слаўны Вітаўт, маючы ў граніцах сваей дзяржавы ўсе беларускія землі, а так-жа большасьць зямель украінскіх, зоркім вокам вялікага чалавека бачачы ненар-

35-yja ŭhodki adradžeńnia litoŭskaj presy

Sioleta 7-ha hetaha miesiaca minuła 35 hadoŭ, jak nastupiła adradžeńnie litoŭskaj presy. A było tak: za časoŭ Muraŭjova ŭ 1864 h. rasiejski carski ŭrad zabaraniŭ Litoŭcam drukavać knižki j hazety łacinskimi litarami. Praŭda, urad hety dazvalaŭ drukavać Litoŭcam rasiejskimi litarami, ale hetyja litary da litoŭskaha jazyka nie padchodziać, dyk Litoŭcy drukavać imi nie mahli. Heta zabarona tryvała 40 h., da 1904 h., kali 7.V. była skasavana. Ad taho času pačynajecca adradžeńnie litoŭskaj presy, jakomu 7.V. sioleta spoŭniłasia 35 hadoŭ.

Z hetaj nahody kiniem zbolšaha vokam ahułam na historyju litoŭskaj presy, litoŭskaha druku.

Pieršaja litoŭskaja knižka pakazałasia ŭ 1547 h. U hetym 16-ym stahodździ ŭsiaho vyjšła da 30 litoŭskich knižak. A ŭžo ŭ 18 j 19 stahodździ, kali pačałosia litoŭskaje nacyjanalnaje adradžeńnie, pačała davoli bujna raźvivacca j litoŭskaja presa j ahułam litoŭskaje drukavanaje słova.

Ale ŭ 19 st, jak skazana, nastupiła carskaja zabarona, jakaja tryvała praz 40 hadoŭ. Byŭ heta duža ciažki čas dla litoŭskaha narodnaha žyćcia. U hety čas Litoŭcy drukavali zahranicaj, u Prusach i tajna svaje knižki j hazety pašyrali ŭ Litvie.

Statystyka litoŭskaj presy vyhladaje hetak: u 17 ym stahodździ vyjšaŭ 51 druk, u 18 218, u 19 (da zabarony ŭ 1864) — 751, ad 1864 da 1904 (padčas zabarony) — 2773. Hetkaja ličba padčas zabarony! Heta zatym, što rasło litoŭskaje nacyjanalnaje adradžeńnie, a z im rasła patreba na litoŭskuju knižku, jakaja drukavałasia, jak skazana, za hranicaj. Adžyła j pačała bolš mienš narmalna raźvivacca litoŭskaja presa ad 1904 h., ad času skasavańnia henaj carskaj zabarony. Ale, viedama, raźvilasia jana sapraŭdy jak treba tolki padčas isnavańnia niezaležnaj Litvy. Siańnia ŭ Litvie vychodzie da 150 ŭsiakich hazet i žurnałaŭ. Usich-ža razam drukaŭ, hazet i knih, za minuły hod u Litvie vyjšła 1293. Za 20 hadoŭ niezaležnaści vyjšła ŭsiaho da 16 tysiač roznych vydańniaŭ. Voś što znača niezaležnaść narodu j dla rostu druku!

M. K.

---

delehacyi, što **pastanovy ab likvidacyi biełaruskaj himnazii niama,** a ab sučasnym jaje pałažeńni ministru jašče nie zreferavana paduładnymi, ale ciapier ministar hetaj spravaj zacikavicca, razhledzić i dašć adpaviednaje rasparadžeńnie.

Paśla hetaha treba spadziavacca, što ministar spravu biełaruskaj himnazii vyrašyć pozytyŭna akančalna, bo likvidavać apošniuju biełaruskuju školu, dy jašče ŭ hetki tryvožny čas, sapraŭdy niemahčyma. *Ip.*

Ab padziele Ukrainy j Biełarusi

„Ukrajinski Wisty“ za „IKC“ pieradajuć uziatyja z niamieckaj presy viestki ab planach Polščy zarhanizavać pachod na SSSR i stvaryć tam niezaležnuju Ukrainu, dy pajaśniajuć, što polski časapis nazvaŭ hetu niamieckuju viestku vydumkaj i biazhłuździem. Pry hetym „U. W.“ padajuć za francuskaj hazetaj „Pari Suar“, što „U Varšavie šmat havorać ab paviedamleńni polskaj ahiencyi „Transkontinental Press“, abvieščanym tolki ŭ Paryžy. Sprava adnosicca da supolnaha napadu Niamieččyny z Polščaj na SSSR. Hetkuju prapazycyju byccam padaŭ Gering Beku ŭ prošłym hodzie, na palavańni ŭ Biełavieskaj puščy. Tady Niamieččyna tolki dumała zabirać Sudety. Gering daŭ paniać Beku, što ŭ takim vypadku Polšč moža zabrać Ciešyn. Pry hetym jon byccam nieŭznarok skazaŭ: „Ale my mahli-b razam mieć i inšyja zdabyčy. Čamu-ž nam z časam nie padzialić Ukrainu j Biełaruś“. Bek, vysłuchaŭšy hetu hutarku, pačaŭ ab čymś inšym“.

Na hetuju viestku varšaŭski *„Ekspres Poranny“* adkazvaje tak:

мальнае палажэньне хрысьціянскай цэрквы ў дзяржаве й хочачы гэтыя землі зблізіць з Літвой, а таксама шукаючы способу адгарадзіцца ад умешваньня ў беларускія й украінскія справы царкоўныя Масквы, так-жа меў унійныя пляны й прабаваў іх увесьці ў жыцьцё.

І так ведаем, што Вітаўт пасылаў полацкага беларускага епіскапа Хвядоса ў Кастантынопаль, каб тамтэйшы патрыярх назначыў яго на кіеўскага мітрапаліта і каб Русь усю, што ўваходзіла ў склад яго дзяржавы, назаўсёды ўвольніў ад маскоўскіх мітрапалітаў. Бо трэба ведаць, што сталіца кіеўскіх мітрапалітаў пасьля разгрому Кіева Татарамі ў 1240 г. была перанесена сьпярша ў Уладзімер Суздальскі, а ад году 1328, як сказана вышэй, у Маскву й улада гэтых мітрапалітаў сягала так-жа й на цэркву украінскую й беларускую. Патрыярх на прапазыцыю Вітаўта не згадзіўся. Тады Вітаўт у 1414 г. склікаў беларускіх і украінскіх князёў, баяр і епіскапаў на сынод у Наваградак. Сынод сьскінуў з пасаду тагочаснага мітрапаліта Фоцыя, які варожа адносіўся да Беларусаў і Украінцаў, а спрыяў Маскве, і выбраў на яго месца Рыгора Цэмвляка, Баўгара. Кастантынопальскі патрыярх выбараў гэтых ня прызнаў. Тады ў 1415 г. тыя-ж епіскапы сабраліся ў тымжа Наваградку яшчэ раз, напісалі пастырскі ліст, у якім аб'ясьнілі ўсёй Беларусі й Украіне прычыны, дзеля якіх яны, не зважаючы на пратэст патрыярхі, Фоцыя сьскінулі з пасаду мітрапаліта. Такім чынам Цэмвляк стаўся мітрапалітам беларускай і украінскай цэрквы. Сталіца была ў Кіеве, але мітрапаліт прабываў часта ў Наваградку й Вільні. Цэмвляк, як кажуць гісторыкі, спрыяў уніі. Ён з ведама Вітаўта ў 1416 г. езьдзіў у Кастантынопаль і там дабіўся згоды на унію, як ад цара, так і ад патрыярха. Згода гэта была, праўда, больш палітычнай, бо на Візантыю ўжо нападалі Туркі, дык помачы ад эўрапэйскіх дзяржаў і князёў трэба ей было канечна. У кожным выпадку цар і патрыярх даручылі Цэмвляку й дванццаці іншым усходнім епіскапам у 1418 г. паехаць у Констанцыю, дзе

„Idei maršałka Geringa ab padziele Ukrainy j Biełarusi nie mahli polskaj uładzie nie pakazacca prastupnymi. Polšč razumieje, što ŭ imia hetych-ža idejaŭ jaje samuju byli padzialiŭšy miž tryma dziaržavami Treba pryznać niedapuścimym, kab Niemcy viarnulisia da takoj palityki... Polšč nia moža pryłučycca da hetkaha niespraviadlivaha pastupku".

Takija voś viestki pajaŭlajucca ciapier u hazetach ab letašnim „palavańni" ŭ Biełaviežy.

„Styki pakažuć... hranicy"

Niamiecki ministar prapahandy Gebels nadrukavaŭ u niamieckich hazetach artykuł, u jakim ćvierdzić, što Niamieččyna nia choča adpichać Polšču ad Baltyku j namahajecca dakazać, što nie Niamieččyna, ale byccam Polšč maje vajennyja zamysły adnosna Niamieččyny. U kancy dachodzie da takoha vyvadu: „Niamieckija štyki na vypadak patreby pakažuć, dzie kančajecca Polšč i dzie pačynajecca Niamieččyna". (ATE)

Niezamietny „novy kurs" adnosna Biełarusaŭ

„Biełaruski Front" padajučy ab zachadach Baćkaŭskaha K-tu Bieł. Himnazii ŭ ministra Aśviety adznačaje: „Pryniaćcie ministram biełaruskaj delehacyi j abiacańnie jaho zachavać Himnaziju maje svaju vymovu. Hety fakt śviedčyŭ-by ab novym kursie adnosna Biełarusaŭ. Musimo adznačyć, što paśla likvidacyi Bieł. Instytutu Haspadarki j Kultury, T-va Bieł. Škoły j Bieł. Haspadarskaha Źviazu, adnosiny byli vielmi ciažkimi, prosta niemał čymymi. Heta adčuvałasia ŭsiudy, i ŭ horadzie j na siale".

Tak, „hety fakt śviedčyŭ-by ab novym kursie adnosna Biełarusaŭ", kab... jon zaisnavaŭ. Ale my hetaha „novaha kursu" nijak zaŭvažyć nia možam.

Litva ŭ Kłajpedzkim porcie

„Lietuvos Aidas" padaje, što niamiecka-litoŭskija haspadarčyja pierahavory ŭžo kančajucca. Niekatoryja kamisii (handlovaja, veterynarnaja j hraničnaha ruchu) ŭžo končyli svaje narady. Pakulšto jduć pierahavory ab volnaj pałasie dla Litvy ŭ Kłajpedzkim porcie. Litva budzie mieć volnuju pałasu na novych abšarach, jakija abymaje razbudova Kłajpedzkaha portu. Pakul zakončycca rabota rassyreńnia portu, Litva budzie mieć volnuju pałasu ŭ vokruzie staroha portu.

Daŭžniki! Čas prysłać padpisku na „CHRYŚCIJANSKUJU DUMKU!"

Paśpiašycie, bo spynim hazetu!

Hrošy prysyłać najlepš „przekazem rozrachunkowym". Numar našaha konta 63.

HDANSK I KALA HDANSKA

Spravaj Hdanska ciapier cikavicca palityčny śviet. Zainteresavańnie Hdanskam ahromnaje. Dyplomatyčna - prapahandovaja baraćba za Hdansk miž Niamieččynaj i Polščaj pastaviła jaho ciapier na samaje vidnaje miesca eŭrapejskaj palityki. Zrazumieła, što hetaja baraćba adbyvajecca nie za sam tolki Hdansk, — z im źviazana mnoha inšych pavažnych spraŭ. My ahraničymsia tolki da spravy Hdanska.

Hdansk — volny horad, pad apiekaj Lihi Narodaŭ, katoruju reprezentuje ŭ Hdansku Vysoki Kamisar Lihi Narodaŭ. Hdansk jość mytnoj terytoryjaj Polščy. Polšč reprezentuje Hdansk navonki čyhunačnymi šlachami na terytoryi Hdansku zaviedvaje Polšč. Hdanskim handlovym portam zaviedvaje Partovaja Rada, jakaja składajecca z pradstaŭnikoŭ Polščy, volnaha horadu Hdanska, pradstaŭnika Lihi Narodaŭ. Volny horad Hdansk z vakolicami zajmaje terytoryju 1849 kvad. kilametraŭ i maje kala 400.000 nasielnictva. Hdansk maje svoj sojm, jaki vybiraje senat, a senat kiruje Hdanskam.

Historyja Hdanska davoli burlivaja. Terytoryja biazsumlivu słavianskaja. Pieršyja viestki ab Hdansku pachodziać z X stahodździa. U XIV st. padpadaje pad valadarstva Kryžanoscaŭ, u 1466 h. pierachodzić pad uładu Polščy, u 1793 h. apynajecca ŭ hranicach Prusii,

адбываўся тады сабор, каб на ім падпісалі унію. Паездка гэта, праўда, адбылася, але да уніі беларускай цэрквы не давяла.

Вярнуўшыся з Канстанцыі, Цэмвляк хутка памёр. Наступнікам яго стаўся Герасім, епіскап беларускага Смаленска, адзін з пасланцоў у Канстанцыю, якога так-жа гісторыкі ўважаюць за староньніка уніі.

Урэшце патрыярх Язэп, сам староньнік уніі, прыслаў на мітрапаліта беларускай і украінскай цэрквы Баўгара Сідара, якому разам з мітраполіяй Кіеўскай даручыў так-жа й мітраполію Маскоўскую. Было гэта зроблена дзеля мэтаў унійных, — каб давесьці да царкоўнай еднасьці ня толькі беларуска-украінскія землі, але такжа й Маскошчыну, бо Сідар быў адкрытым староньнікам уніі.

Тымчасам у Фэррары меўся адбыцца царкоўны сабор. Візантыйскі цар і тагочасны патрыярх, відзячы грозьбу з боку Туркаў, і далей былі за унію з Рымам. Кандыдатам на гэты сабор быў намечаны той-жа кіеўскі й маскоўскі мітрапаліт Сідар. Паслаць яго на сабор пад уплывам візантыйскага цара й патрыярхі згадзіўся так-жа й вялікі князь маскоўскі Базыль II.

Калі Сідар прыбыў на сабор у Фэррару, застаў там ужо візантыйскага цара, царградзкага патрыярха, 700 усходніх епіскапаў з розных краёў, многа духавенства ніжэйшага й людзей сьвецкіх. Сабор пачаўся шчасьліва. Доўга вяліся разважаньні аб спрэчных пунктах між Цэрквай усходняй і заходняй: аб пяршэнстве й найвышэйшай уладзе ў Цэркве Рымскага папы, аб паходжаньні сьв. Духа, аб чысцы, аб адпраўляньні сьвятой літургіі на хлебе квашаным ці няквашаным. Урэшце, усе дэлегаты ўсходняй цэрквы, апрача епіскапа эфэскага Марка, былі за прыняцьцем аб гэтых справах навукі сусьветнай рымскай цэрквы, як навукі сапраўды згоднай з Хрыстовай Цэрквай.

Тымчасам у Фэррары выбухла пошасьць і сабор быў перанесены ў Флёрэнцыю, дзе нарады шчасьліва былі дакончаны й Унія падпісана 6.VII.1439 г. Ад імя цэрквы беларускай,

u 1807 — 1841 h. h. — volnym horadam pad apiekaj Francyi, a paśla ŭpadku Napoleona padpadaje ŭznoŭ pad Prusiju. U 1920 h. (Versalskim traktatam) ustanoŭleny volnym horadam i takim tryvaje dasiul.

Nasielnictva Hdanska ŭ 95 proc. niamieckaje Uładu ŭ senacie trymajuć nac. - socyjalisty, pad paradkavanyja partyjnaj uładzie Berlina.

Kancler Hitler padniaŭ spravu, što Hdansk — heta niami cki horad i dziela taho pavinien dałučycca da Niamieččyny.

Ministar Bek pastaviŭ spravu Hdanska zusim inakš — na płoščy nieabchodnaj haspadarčaj patreby. Polšč — ściardžaje min. Bek — musić mieć dostup da Bałtyku. a dziela taho, što Hdansk jość klučom da Bałtyckaha mora, jakoje z hledzišča haspadarčaha dla Polščy nieabchodnaje, dyk Polšč nia moža zhadzicca na pryłučeńnie Hdanska da Niamieččyny.

Kali-b Hitler trymaŭsia taje padstavy, na jakoj jamu ŭdałosia ŭ 1938 h. na miunchienskaj konferencyi zabrać Sudety, kali-b Niamieččyna padymała etničny pryncyp, jak ahulna - abaviazujučy ŭ Eŭropie, stanovišča Polščy, kali jdzie ab stanovišča maralnaje, było-b ciapier davoli prykraje. Ale ad taho času Hitler paśpieŭ źmianić „etničny pryncyp“ na pryncyp „patreby žyćciovaha prastoru“ j na hetaj padstavie pryłučyŭ da Niamieččyny Čechiju j Moraviju, a dziela palityčnych kambinacyjaŭ zhadziŭsia na zaniaćcie Vuhryjaj Karpackaj Ukrainy. Takim čynam sam-ža Hitler „etničny pryncyp“ złamaŭ.

Kali paśla hetaha „vyrašałasia“ sprava Kłajpedzkaha kraju, dyk Niamieččyna j Litva stajali na adnym i tymsamym pryncypovym stanoviščy „žyćciovaj patreby“, z vialikaj roźnicaj adnosna Kłajpedy: dla Litvy Kłajpeda — heta žyćciova - haspadarčaja patreba, jak kluč da Bałtyku j vakno ŭ šyroki śviet, a dla Niamieččyny — tolki vajenna - stratehičny punkt, dziela pašyreńnia svaich žyćciovych prastoraŭ na eŭrapejskim uschodzie.

Na hetkaj samaj płoščy pastaŭlena ciapier i prablema Hdanska. Pazycyi Niamieččyny j Polščy zyjšlisia na ciapier „abaviazujučym“ pryncypie. Nasuproć siabie stanuli dźvie „žyćciovyja patreby“, u adnosinach da Hdanska roznyja: dla Niamieččyny Hdansk — heta tolki vajenna - stratehičny punkt, dziela pašyreńnia svaich žyćciovych prastoraŭ na eŭrapejskim uschodzie, a dla Polščy — heta kluč da Bałtyku j adziny morski šlach u šyroki śviet.

p.

Baćki Biełarusy! Vučycie svaich dziaciej čytać i pisać pabiełarusku!

Pryjezd J. E. F. Abrantoviča. Daviedvajemsia , što 22. IV. siol. J. E. archimandryt a. F. Abrantovič vyjechaŭ u Eŭropu. Biezpasiaredna J. E. a. Abrantovič pryjazdžaje ŭ Rym, a z Rymu maje pryjechać i ŭ svoj rodny kraj. Nia vyklučana, što J. E. a. Abrantovič adviedaje Vilniu j Druju.

„Majovaja čytanka.“ Biełaruskaje katalickaje vydavieckaje T-va prystupiła da vydańnia knižycy „Majovaja čytanka“, ułožanaja dziela majovych nabaženstvaŭ, jakija vielmi pašyrany j u biełaruskich katalickich vioskach.

Čarhovaja zborka Biełaruskaha Navuk. T-va. U niadzielu 14 V. siol. na čarhovaj zborcy Bieł. Navuk. T-va Maksim Tank pračytaŭ niekalki častak nova-napisanaj paemy „Siłaš Istoma“, paśla čaho nad paemaj razharnułasia ažyŭlenaja dyskusija. Paema „Siłaš Istoma“ maje być vialikim epičnym tvoram.

Novyja biełaruskija paštoŭki. Nadoviačy vyjšli z druku novyja bieł. paštoŭki, fatahrafii tvoraŭ bieł. mastakoŭ: try fatahrafii tvoraŭ Miranoviča, dźvie Sierhiejeviča, adna Drazdoviča. Cana 30 hr. za štuku

а так-жа украінскай і маскоўскай, унію падпісаў кіеўскі й маскоўскі мітрапаліт Сідар.

Пашырэньню аднак гэтай уніі ў Візантыі стаялі на перашкодзе гэткія прычыны. Прадусім ня было там на унію поўнай згоды ў вышэйшым духавенстве, а найгоршай можа перашкодай дзеля пашырэньня там гэтай уніі было заваяваньне Візантыі Туркамі, якія да уніі з Рымам не дапускалі, добра разумеючы, што Візантыйская цэрква, аддзелена ад галавы Хрысьціянства, будзе паслушнейшай у руках іхняй палітыкі.

Затое з ружовымі надзеямі варочаўся на Русь мітрапаліт Сідар. Ехаў сюды ён з тытулам папскага легата на ўсе землі беларускія, украінскія й маскоўскія, а так-жа ехаў з тытулам кардынала. Быў гэта першы кардынал ад Цэрквы нашага краю.

Яшчэ з дарогі мітрапаліт гэты пасылае пастырскі ліст да духавенства й верных сваей мітраполіі, у якім абвяшчае аб уніі й заклікае да яе духавенства й народ, а так-жа заклікае хрысьціян лацінькікаў да любові ўсходніх братоў сваіх.

Адразу Сідар прыбыў у Маскву, але тут аднак згоды на унію не атрымаў ды й сам быў арыштаваны й пасаджаны ў манастыр. Пасьля гэтага маскоўскі цар Базыль на маскоўскага мітрапаліта сам назначыў нейкага Ёну. Ад гэтага часу маскоўская царква назаўсёды была аддзелена ад мітраполіі кіеўскай, а знача й ад цэрквы беларускай і украінскай у Вялікім Князьстве Літоўскім.

Сідар тымчасам патрапіў жывым уцячы з маскоўскага манастыра й прыбыў у Кіеў, каб тут прыступіць да пашыраньня уніі ўжо ўва ўсей беларуска - літоўска-украінскай дзяржаве. Вось-жа ў кіеўскай мітраполіі, за малымі вынияткамі, справа уніі была прызнана, а такім чынам, рэч ясная, унія была прызнана й цэркваю беларускай, якая гэтак узноў вярнулася да хрысьціянскай еднасьці.

Нажаль, Сідар дзеля бліжэй няведамых прычын у Кіеве доўга не аставаўся й ад'ехаў

Dyplomatyčnaja vajna dvuch blokaŭ

Biazpryncypovaść u mižnarodnaj palitycy

Eŭropa apynułasia ŭ palityčnym viry dvuch blokaŭ, jakija svaim razmacham achaplajuć amal cełу śviet. Nasuproć siabie stanuli dźvie siły: 1) na čale z Anhlijaj i Francyjaj, 2) — Niamieččynaj i Italijaj. Dasiul niamiecka-italjanski blok pravodziŭ palityku „faktaŭ dakananych", a anhielska francuski arhanizavaŭsia j macavaŭsia. Apošnimi časami pajšła ŭ nastupleńnie j Anhlija z Francyjaj. Jany pačali hvarantavać niezaležnaść usim dziaržavam, jakim pahražaje napad z boku Niamieččyny j Italii. Heta pakulšto ŭžo maje zdabyčy: palityka „faktaŭ dakananych", jakuju vielmi sprytna pravodziła Niamieččyna z Italijaj, paśla zaniaćcia Albanii spyniłasia. Ci na doŭha? Niaviedama! Ciapier adbyvajecca dyplomatyčnaja vajna miž hetymi blokami.

Pryhladajučysia da hetaj „vajny", vielmi jarka kidajecca ŭ vočy biazpryncypovaść, nieprostaliniejnaść i oportunizm. Usie załhalisia j u huščary biazpryncypovaści apirajucca tolki na hruboj fizyčnaj sile.

Kali Anhlija sapraŭdy choča baranić narody j dziaržavy, nad jakimi pakručvajecca niamiecki chižacki jastrab, dyk jana pavinna naŭpierad zabrać svajo vojska z Palestyny, Ehiptu, Indyi j dać svabodu ŭsim narodam, nad jakimi sama panuje. Kali Niamieččyna ŭ svajej patrebie padymaje pryncyp samaaznačeńnia narodaŭ, dziela razhraničeńnia dziaržaŭ, dyk jaje abaviazkam pavinna być kiravacca hetym pryncypam i ŭva ŭsich vypadkach, navat i tady, kali heta j niavyhodna niamieckaj palitycy, dy vymahaje ad jaje j achviary. Tymčasam Anhlija zrakacca panavańnia nad inšymi narodami j nia dumaje, a Niamieččyna skarystaŭšy z pryncypu „samaaznačeńnia narodaŭ" tam, dzie joj karysna, łamaje, kasuje j hruba hvałcić hety pryncyp, dzie jon staić na pieraškodzie niamieckaj ekspansii.

U hetaj biazpryncypovaści rašaje losami słabiejšych dziaržaŭ, asabliva słabych narodaŭ, nia Praŭda, ale zbrojnaja siła. Hetym faktaram kirujecca ciapier mižnarodnaja palityka j jon maje vyrašyć vielmi skamplikavanuju prablemu mižnarodnaha sužyćcia. Zrazumieła, što ad hetkaha vyrašeńnia sučasnaha zamatanaha ŭ biazładny klubok mižnarodnaha ładu słabiejšym narodam dabra čakać nia prychodzicca.

Arhumenty baraćby słabiejšych narodaŭ za svaje pravy j spraviadlivy mižnarodny ład apiorty nie na zbrojnaj sile taho ci inšaha bloku, ale na **objektyŭnaj spraviadlivaści, pašanavańni prava da žyćcia kožnaha narodu.** A hetaja zbroja, treba adznačyć, najmacniejšaja, bo jaje jšče dasiul zbrojnaja siła nie pieramahła. Idei harmataj zastrelić nielha! U baraćbie zaŭsiody pieramahaje spraviadlivaja ideja.

Chto budzie napadać?

Niama sumlivu, što na Niamieččynu j Italiju nichto napadać nia źbirajecca. Niama sumlivu, što Niamieččyna j Italija vajavać nia chočać i bajacca Anhlii j Francyi na zachadzie, a Polščy j Savietaŭ na ŭschodzie. Ale niama sumlivu tak-ža, što Niamieččyna z Italijaj, asabliva Niamieččyna, nie adraklisia planaŭ pašyreńnia svaich „žyćciovych prastoraŭ" — dziela ŭtrymańnia svajej nutranoj dynamiki j taksama, kab nia zyjści na zadni plan u rašańni losami Eŭropy. Hetyja dziaržavy, ciapier źjaŭlajučysia „demanstrantami" ŭ Eŭropie, uściaž hraziać nastupam. Hetkaje pałažeńnie zaŭsiody tryvać nia moža. Usie havorać, što takoje stanovišča niamiecka italjanskaj palityki raźličana na nervovuju źniamohu svaich praciŭnikaŭ. I sapraŭdy, Anhlija j jaje sajuźniki pačynajuć nervavacca. Anhlija šukaje sajuzu z Savietami, zakłučyła handlovy dahavor z Rumynijaj i dahavaryłasia ŭziać adtul sioletni ŭražaj pšanicy, jakoj u jaje davoli svajej, ale tolki kab nie dastałasia jana Niamieččynie, a ŭ Aŭstralii vykupiła bavoŭnu, kab nie pajšła jana ŭ Italiju j Niamieččynu i h. d. A niamiecka-italjanski blok spakojna da hetaha pryhladajecca j ciškom robić svaju rabotu. Farmalna zakłučany ŭžo niamiecka-italjanski vajskovy sajuz, idzie padrychtoŭka zrabić ciaśniejšuju łučnaść z „asvojenaj" Hišpanijaj, razsyłajucca vajennyja eksperty pa cełym śviecie, jakija ŭsiudy byvajuć i da

---

у Рым у 1443 г., дзе ў 1463 г. памёр. На яго месца прышоў Рыгор, які кіраваў цэрквай беларускай і украінскай на працягу 30 гадоў і які за гэты час нямала папрацаваў для уніі, якая тут ужо была даволі глыбокія пусьціўшы карэньні. Гісторыя кажа, што ў гэтым часе ў Вялікім Князьстве Літоўскім прыступіла да уніі восем беларускіх і украінскіх епіскапаў. Унію тут прызнавала так-жа й улада сьвецкая, якая надала уніятам роўныя правы з лацініьнікамі.

Паддзержывалі так-жа унію на нашых землях і мітрапаліты кіеўскія, наступныя па Рыгоры, як Місаіл (1477), Ёна Глезна, Макары. У 1498 г. мітрапалітам кіеўскім быў Язэп Баўгарыновіч, епіскап смаленскі, так-жа гарачы старонянік уніі й дзейны працаўнік дзеля яе, які памёр у 1501 г. Асабліва дзейна працаваў для уніі на нашых землях мітрапаліт кіеўскі Солтан, які аб'яжджаў беларускія й украінскія землі сваей вялікай мітраполіі й уцьвярджаў хрысьціян у уніі. Дзеля рэформы царкоўнага уніяцкага жыцьця ён нават быў склікаўшы ў 1510 г. правінцыянальны сынод у Вільні.

Далей аднак разьвіваццa Флёрэнтыйскай уніі на нашых землях ня было суджана. Пратрываўшы тут гадоў да сотні, ужо на пачатку XVI ст. яна ў кіеўскай мітраполіі, а знача й на землях беларускіх, бадай цалком выгасае.

Першай прычынай гэтага ўпадку уніі было бліскае суседзтва Маскоўскага царства, якое змацаваўшыся ськінула з сябе татарскае панаваньне ў 1480 г. і ў якім ужо прабуджалася нацыянальна - імпэрыялістычнае пачуцьцё да нашых зямель і да нашай цэрквы. Маскоўскае царства землі беларускія й украінскія пачало ўжо зваць сваей вотчынай, не жадаючы дапусьціць, каб народы гэтых зямель, як зближаныя Маскоўцам сваім паходжаньнем, аддзяляліся ад Масквы верай.

śledžvajuć terytoryjalnaje raspałažeńnie krajoŭ, dziaržavaŭ. Niamieččyna patrochi niedajadaje, ale hety hoład užo pryvučyŭ jejnaje nasielnictva da takoha žyćcia. Anhielska-francuski blok tymčasam pavažna trasie svaju kasu nia tolki na nieabchodnaje zbrajeńnie, ale j na niepatrebnyja pradukty, jakich davoli maje ŭ siabie.

U hetkim pałažeńni moža vytvarycca niespadzieŭka, što anhielska-francuski blok nia ścierpić i z abaronnaha stanovišča pojdzie ŭ nastup. A hetaha niamiecka-italjanski blok spadziajecca j z svajho boku robić roznyja kambinacyi.

Vodhuki pramovy min. Beka

Usia polskaja presa pajaśniaje pramovu min. Beka tak: Polšč nikoli nia zhodzicca, kab Niamieččyna adnastaronna vyrašała spravu Hdanska j nijakaj ustupki z boku Polščy nia budzie, kali nia pojdzie na ŭstupki Niamieččyna. Kali-b Niamieččyna pačała svaje damahańni realizavać siłaj, dyk Polšč na siłu adkaža taksama siłaj. Adkaz min. Beka kancl. Hitleru vyjaśniaje spravu tak, što Niamieččyna ciapier nia moža spadziavacca vyrašeńnia svaich damahańniaŭ ad Polščy biazkroŭnym „faktam dakananym", ale zmušana ličycca z zbrojnym adporam, jaki moža davieści da suśvietnaj vajny.

U Anhlii j Francyi pramova min. Beka adbiłasia pryjaznym recham. Anhielskija hazety pišuć, što jana rašučaja, ale j prymiryrymaja. Asabliva adznačajuć, što heta pramova daje mahčymaść pierahavoraŭ Polščy z Niamieččynaj, čaho nadta choča Anhlija. Značyć, Anhlija nie śpiašycca vajavać i achvotna pamiryłasia-b z Niamieččynaj. U Anhlii spadziajucca, što Niamieččyna adnosna Hdanska viernieсca da pryncypu „samaaznačeńnia narodaŭ" i zažadaje narodnaha tam hałasavańnia.

Neŭtralnaść Litvy

Litoŭski hienieralisimus St. Raštikis budučy 9 i 10 maja siol. u Varšavie, dzie haściŭ u Prezydenta Rečypaspalitaj, maršała Ad. Rydza-Śmihłaha j ministra zahraničnych spraŭ pałk. J. Beka, pryniaŭ pradstaŭnikoŭ polskaj presy j u hutarcy z imi, miž inšym, adznačyŭ sučasnaje stanovišča Litvy adnosna mižnarodnaj palityki. Hien. Raštikis pajaśniŭ, što adrodžanaja Litva, biaručy pad uvahu ciapierašniaje pałažeńnie, musić zadavolicca palitykaj neŭtralnaści, jakuju viadzie ŭžo niekalki hadoŭ razam z inšymi prybałtyckimi dziaržavami. Ale trymajučysia neŭtralnaści, Litva maje pastanovu baranić svaju niezaležnaść da apošniaha j u vypadku patreby— dać adpor usiakaj namieranaj zachopnaści.

PALITYČNYJA VIESTKI

Z Polščy

Samaŭradavyja vybary j OZN. Apošnimi časami adbyvajucca ŭ mnohich haradoch samaŭradavyja vybary ŭ haradzkija rady. Tam, dzie vybary ŭžo adbylisia, usiudy OZN nie atrymaŭ stolki hałasoŭ, kolki za jaho hałasavała letaś u vybarach u Sojm i Senat. Va ŭsich bolšych haradoch OZN astajecca pierahałasavany apazycyjaj.

U Horadni OZN atrymaŭ 11 mandataŭ, PPS—13, Žydy — 10, a endeki — 6 mandataŭ.

U Vilni adbudziecca hałasavańnie 21 maja.

Vitas staršyniој „Str. Ludovaha." U minułym tydni Centr. K-t „Str. Ludovaha" paklikaŭ na staršyniu partyi V. Vitasa, a na sakratara adv. Baginskaha. Prystupaje da aktyŭnaj palityčnaj pracy tak-ža i dr. Kiernik. Pavarot hetych pavadyroŭ polskaha sialanskaha ruchu z emihracyi, zvalnieńnie ich z vastrohu j ciapierašni pačatak ichnaj aktyŭnaj palityčnaj pracy — maje vymoŭnaje značeńnie.

Dobošynski j Mackievič na vidoŭni. Viedamy z pachodu na Myślenicy inž. Dobošynski, jakoha za heta sudzili j pakarali, vystupiŭ z vialikaj pramovaj na endeckim źjeździe ŭ Čenstachovie, a redaktar vilenskaha „Słova" St. Mackievič, jaki viarnuŭšysia z Berezy Kartuskaj apublikavaŭ zajavu, što pakidaje palityčnuju j publicystyčnuju pracu až da vieraśnia, pačynaje redahavać „Słovo" jznoŭ — ad 21 maja.

Z zahranicy

Z frontu dyplomatyčnaha zmahańnia dvuch blokaŭ. *Anhlija* sprytna vykarystvaje „albanskuju spravu" j prychilna raspałožvaje da siabie muzulmanski śviet. Paśla zachapleńnia Italijaj Albanii, padaravany Musoliniamu „mieč Isłamu" za „abaronu muzulmanskaha śvietu" straciŭ svaju canu. Anhlija zakľučyła z Tureččynaj dahavor, jaki, apراča stratehičnaha značeńnia, abjednyvaje dla anhielskaj palityki j palestynskich Arabaŭ, jak sajuźnikaŭ na vypadak vajny na Mižziemnym mory.

Francyja pajšła śladami Anhlii j pradaje Tureččynie Sandžak Aleksandretu, jakaja dasiul była punktam niazhody.

Juhasłavija astajecca ŭ abojmach niamiecka-italjanskaha bloku. Ale tam niama zhody miž Serbami j Charvatami. Hetuju niazhodu vykarystvajuć „pryjacieli," kab paśla pašyryć svoj „žyćciovy prastor." Heta ŭžo zrazumieli j Serby dy dziela hetaha skłonny zaspakoić słušnyja damahańni Charvataŭ i dać im šyrokuju aŭtanomiju.

„150—miljonny blok," ab jakim u łahodnaj pramovie nadoviačy havaryŭ Musolini i jaki abymaje narody ad Bałtyku da Indyjskaha akijanu, uklučaje ŭ siabie ŭžo j Juhasłaviju. Ale heta tolki słoŭnaja asałoda pałažeńnia niamiecka-italjanskaha bloku, bo pakulšto anhielska - francuskaja palityka „akružvańnia" jdzie napierad.

Vajskovy sajuz, što zakľučany hetymi dniami miž Niamieččynaj i Italija, — heta badaj najmacniejšy dyplomatyčny ŭdar pa anhielska-francuskim bloku.

Švecyja, Narvehija j Finlandyja admovilisia zakľučyć z Niamieččynaj dahavor ab nienapadańni.

Danija na pierahavory z Niamieččynaj ab pakcie nieahresii zhadziłasia.

Anhielska-Savieckija pierahavory pradaŭžajucca.

Plebiscyt u Hdansku. Hazety padajuć, što niamieckaja presa pačała kampaniju ŭ spravie plebiscytu (narodnaha hałasavańnia) ŭ Hdansku. Hdanskija Niemcy ŭ hetym plebiscycie hałasavali-b za pryłučeńnie Hdanska da Niamieččyny.

Z pramovy Lojd Džorža. Viedamy palityk i b. anhielski premjer Lojd Džorž nadoviačy skazaŭ pramovu, u jakoj adznačyŭ: — Anhlija ciapier u ciažkim pałažeńni, bo niedazbrojenaja. Niamieččyna z Italijaj mohuć pastavić dva razy bolš vojska za Anhliju j Francyju z ichnimi sajuźnikami. Anhlija nia zmoža datrymać hvarancyjaŭ, jakija dała inšym dziaržavam.

Przesyłka opłacona ryczałtem

Biełaruskaja Pilihrymka ŭ Kalvaryju

sioleta jdzie na św. Trojcu ŭ niadzielu 4-ha červienia

Biełaruskaja Pilihrymka ŭ Kalvaryju kala Vilni, jak my pisali, ładzicca sioleta, na św. Trojcu, u niadzielu 4 červienia.

Pilihrymka vyjdzie z Vilni, z kaścioła św. Mikałaja, ranicaj paśla nabaženstva j kazańnia, katoryja adbuducca a hadzinie 7-maj. Pilihrymku procesyjanalna, z biełaruskimi relihijnymi pieśniami, paviaduć biełaruskija ksiandzy, jakija ŭ Kalvaryi pry kožnaj kaplicy buduć havaryć pabiełarusku kazańni.

Usie, kamu blizkaja biełaruskaja relihijnaja j narodnaja sprava, pavinny staracca, kab u Biełaruskaj Pilihrymcy brała ŭčaście jak najbolš ludziej i kab adbyłasia jana ŭ najlepšym paradku. Taja bieł. sialanskaja moładź, jakaja maje rovary, pavinna ich vykarystać dziela prybyćcia ŭ Vilniu j udziełu ŭ Bieł. Pilihrymcy. Aprača taho, možna j treba naładžyvać tannyja padarožy ŭ Vilniu ciahnikami. Infarmacyi, jak atrymać źnižku dla pilihrymaŭ u ciahnikoch, padajom nižej. U Vilniu najlepš prybyvać pradadniom, h. zn. u subotu 3-ha červienia, kab možna było prad Kalvaryjaj adpačyć. Zborny punkt u Redakcyi „Chryścijanskaje Dumki" — Vilnia, Zavalnaja 1. Adhetul pilihrymy z vioski buduć zaviedzieny ŭ biasplatnyja pamieškańni na adpačynak i načleh.

U Kalvaryi zborka j adpačynak – pry kaplicy Matki Boskaj Balesnaj. Abchod-ža Kryžovaj Darohi pačniecca a hadzinie 10 rana.

Jak atrymać źnižku na čyhuncy dla pilihrymak

Pilihrymki, pryjaždžajučyja ŭ Vilniu (da miesca adpustovaha, jak Kalvaryja, j inš.) z jakichkolečy stancyjaŭ, za prajezd čyhunkaj mohuć mieć źnižki 33 pracentovyja i 50 pracentovyja.

Varunki atrymańnia źnižki 33 pracentovaje nastupnyja:

Pilihrymka pavinna składacca najmienš z 25 asob (pavinna być vykuplena 25 biletaŭ) Na 25 učaśnikaŭ moža jechać adna asoba biasplatna Kali-ž učaśnikaŭ budzie bolš, jak 25, biasplatna mohuć jechać najbolš 3 asoby.

Kiraŭnik pilihrymki pry kuplańni biletaŭ na stancyi pavinien pradstavić „Zgłoszenie" — adpaviedna vypaŭnienaje j paćvierdžanaje miascovym probaščam. „Zgłoszenie" pavinna być napisana hetak:

Zgłoszenie przejazdu grupowego pielgrzymów

Do ....
(Wilna)

P ....
(imię i nazwisko kierownika i dokładny adres)
prowadzi grupę pielgrzymów w ogólnej ilości ....
osób, z czego za opłatą ulgową .... proc. ....
osób najmniej 25 w kl. 3 .... bezpłatnie ....
osób jedna na 25 płacących, razem najwyżej 3
Wyjazd pierwotny nastąpi dnia .... o godz ....
Wyjazd powrotny nastąpi dnia .... o godz ....
.... dnia ....
....
(podpis urzędu parafjalnego)
....
(podpis kierownika grupy)

Na przejazd tam:

(1) Wydano bilet zbiorowy № ...... klasy na pociąg osobowy do stacji .... i bilety kontrolne od № .... do № ......
(datownik, podpis kasiera)

Na przejazd zpowrotem

(2) Wydano bilet zbiorowy № ...... klasy na pociąg osobowy do stacji .... i bilety kontrolne od № .... do № ......
(datownik, podpis kasiera)

Pilihrymka, jakaja zachoča skarystać sa źnižki ŭ darozie pavarotnaj, kali-b pryjšła piechatoj u Vilniu, to vyšej padanaje paśviedčańnie musić paćvierdzić jaki kłaštar ci parafija ŭ Vilni.

Sa źnižki 50 prac. mohuć karystać pilihrymki, jakija składajucca najmienš z 60 asob, zachoŭvajučy vyšej padanyja varunki.

(Praŭnaja padstava: „Taryfa osobowa. Część II, 1936 r. § 64).

Źmiena vajavody ŭ Vilni

Prezydent Rečypaspalitaj 19.V siol. naznačyŭ na vajavodu ŭ Vilni Artura Maruševskaha, dasiulešnia ha vajavodu ŭ Paznani. P. Bacianski, dasiulešni vilenski vajavoda, naznačany ŭ Paznań.

Roznyja viestki

Tavarystvy pravasłaŭnych Palakoŭ. Apošnimi hadami pačali ŭ našym krai, asabliva ŭ bolšych haradoch, tvarycca tavarystvy pravasłaŭnych Palakoŭ. Arhanizavańniu hetkich tavarystvaŭ dała pačatak Horadnia. Paśla zasnavańnia takoha T-va ŭ Horadni pačali arhanizavacca takija tavarystvy j u druhich miascoch. Niadaŭna hetkija t-vy paŭstali ŭ Vilni, Navahradku j navat u Vałožynie j u Słonimie. Cikava adznačyć, što siabry hetych t-vaŭ majuć proźviščy pieravažna rasiejskija!

Kanhres katalickaje sialanskaje moładzi. U Francyi niadaŭna adbyŭsia mižnarodny kanhres katalickaj sialanskaj moładzi. Na kanhres zjechałasia moładź z usiej Francyi, jaje kalonijaŭ i druhich dziaržaŭ: Belhii, Portuhalii, Litvy, Holandyi, Hišpanii, Brazylii, Kolumbii, Kitaju, Zł. Št. P. Ameryki, Danii j inšych dziaržaŭ. Kanhres adbyvaŭsia ŭ Paryžy. Paryskaja Haradzkaja Rada zładziła ŭčaśnikam haścinny bankiet, na jakim byli vydatnyja dziejačy katalickaha śvietu, na čale z arcybiskupam Paryžu kard. Verdie i pradstaŭnikom Apostalskaj Stalicy arcyb. Valeri.

Biezrabotnyja ŭ Polščy. Da 15.IV siol. byli ŭ Polščy zarejestravanyja 492.324 asoby biezrabotnyja. U prošłym hodzie hetym časam było 489.985 biezrabotnych.

Padpiska na „Chr. Dumku": na hod—3 zał., na paŭhodu—1 zał. 50 hr., na try miesiacy—1 zał. Cana asobnaha numaru — 10 hr. Zahranicu padpiska ŭ dva razy daražej. — Adrys Redakcyi i Administracyi: Vilnia (Wilno), Zavalnaja vul. № 1—2.

Redaktor J. POŹNIAK — Wydawca KS. AD. STANKIEWICZ
Рэдактар Я. ПАЗЬНЯК — Выдавец КС. АД. СТАНКЕВІЧ

Drukarnia Białoruska im. Fr. Skaryny, Wilno, Zawalna 1. — Беларуская Друкарня ім. Фр. Скарыны, Вільня, Завальная 1.